

УДК 347.45/.47

Мілевська А. О., к. ю. н., доцент кафедри цивільного права та процесу, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь;

Бережнюк Т. О., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту права, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ З ТАТУЮВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню цивільно-правової характеристики договору про надання послуг з татуювання. Встановлено, що в Україні не існує нормативно-правових норм, що регулюють порядок надання послуг з татуювання, а отже дієвим способом врегулювання таких відносин є саме договір. Виявлено, що договір про надання послуг з татуювання слід відносити до двосторонніх та синалагматичних, консенсуальних, договорів приєднання та договорів, що укладаються на користь сторін договору. Встановлено, що замовником даної послуги може бути лише фізична особа, що володіє повним обсягом дієздатності, а виконавцем — як фізична особа-підприємець, так і юридична особа. Акцентовано увагу на тому, що дана послуга може бути небезпечною для здоров'я клієнта, а отже існує необхідність державного контролю за надавачами таких послуг. Виявлено, що якість наданої послуги є істотною умовою договору про надання послуг з татуювання та її слід визначати як відповідність діяльності майстра з татуювання суті послуги, спрямованість її на задоволення потреб споживача, що здійснюється з дотриманням належних заходів безпеки.

Ключові слова: договір, послуга, татуювання, предмет договору, якість послуги, ескіз малюнку татуювання.

Milevska A. O., Candidate of Juridical Sciences, senior lecturer at Department of Civil Law and Process, , University of the State Fiscal Service of Ukraine (Irpin)
Berezhnyuk T. O., the applicant of the second (master's) level of higher education of the Educational-Scientific Institute of Law of the University of the State Fiscal Service of Ukraine (Irpin)

CIVIL LEGAL CHARACTERISTICS OF TATUOUS SERVICE PROVIDING AGREEMENT

Abstract. The article is devoted to the study of the civil-law characteristics of the contract for the provision of services for tattoos. It is established that in Ukraine there are no legal norms regulating the procedure for providing services for tattoos, and therefore the right way to settle such relations is the contract. It was found that a contract for the provision of tattoo services should be attributed

to bilateral and equivalent, consensual, accession treaties and contracts concluded in favor of the parties to the contract. It has been established that the customer of this service can only be an individual with full legal capacity, and the executor can be either an individual entrepreneur or a legal entity. The attention is focused on the fact that this service can be dangerous for the health of the client, and therefore there is a need for state control over the providers of such services. It is revealed that the quality of the provided service is an essential condition of the contract on the provision of services for tattoos and should be defined as the compliance of the master with the tattoo of the essence of the service, its orientation to meet the needs of the consumer, carried out with due safety measures.

Keywords: contract, service, tattoo, subject of the contract, quality of service, sketch of a tattoo design.

DOI: <https://doi.org/10.36477/2616-7611-2018-07-35>

Постановка проблеми. В сучасному світі все більших обертів серед молоді набирає мода на татуювання, як спосіб самовираження та вияв індивідуальності. Тим більше, малюнки на тілі прирівнюються до витворів мистецтва, а їх авторів називають творцями чи художниками. Прикрашати тіло чи обличчя малюнками, підкреслювати контур очей чи губ — так само буденно, як відвідувати перукарню. Проте, сама процедура нанесення цих малюнків та контурів на шкіру людини все ж не є такою безпечною, як оновлення зачіски. Про її небезпечність свідчить перелік ускладнень для здоров'я людини, що можуть виникнути як наслідок її застосування, а саме: подразнення шкіри, алергічні реакції на чорнила та фарби, захворювання на гепатит В та С, ВІЛ і т.д. При цьому, державою не здійснюється контроль за надавачами таких послуг, не встановлюються вимоги до порядку їх надання. За таких умов саме цивільно-правовий договір має виступати дієвим регулятором зазначених суспільних відносин, а встановленню його сутності сприяє здійснення його цивільно-правової характеристики.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика цивільно-правової характеристики договорів щодо надання послуг неодноразово виступала предметом наукових розвідок таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: М. М. Брагінський, В. В. Вітрянський, В. В. Луць, А. А. Мірозян, В. В. Рєзнікова, Д. І. Степанов, Л. В. Саннікова, Н. В. Федорченко та ін. Проте характеристика договору про надання послуг з татуювання досліджена до цього часу не була, що і зумовлює актуальність даного дослідження. Крім того, поштовхом до даного дослідження також виступала відсутність нормативного врегулювання порядку надання таких послуг та значний попит на їх отримання серед молоді та людей середнього віку в Україні.

Постановка завдання. Метою цієї статті є здійснення цивільно-правової характеристики договору про надання послуг з татуювання.

Виклад основного матеріалу. Дослідження договору про надання послуг з татуювання доцільно розпочати з виокремлення його місця в системі договорів України. Адже як підкреслено в теорії цивілістики, система договорів повинна містити чітку відповідь на питання про те, чим зумовлені

правові особливості того чи іншого типу договору і чому він за своєю регламентацією відрізняється від інших договорів [1, с. 134].

Договір про надання послуг з татуювання слід віднести до договорів двосторонніх та синалагматичних, оскільки і замовник і виконавець наділені рівнозначними правами та обов'язками. До прикладу, клієнт має право звернутися за послугою з нанесення татуювання, запропонувати свій ескіз майбутнього малюнку та має наступні обов'язки: оплатити послугу, виконувати рекомендації майстра по догляду за татуюванням, попередити про можливі алергічні реакції на препарати для знеболювання, фарби і т.д. В свою чергу майстер, тобто виконавець, — має право одержати плату за надану послугу, за погодженням з клієнтом — змінювати ескіз майбутнього малюнку чи запропонувати свій, та має обов'язок якісно й кваліфіковано, з дотриманням всіх правил дезінфекції та санітарії, нанести татуювання на шкіру замовника.

Договір про надання послуг з татуювання є консенсуальним, а отже вважається укладеним з моменту досягнення згоди сторін з усіх істотних умов договору (ч. 1 ст. 638 ЦК України) [2]. Також даний договір є оплатним. Питання розміру оплати і порядок її здійснення має бути чітко передбачене даним договором за правилами ст. 903 Цивільного Кодексу України. При цьому слід звернути увагу на те, що даний договір найчастіше є договором приєднання, а тому питання про ціну має бути встановлено офертою. Також клієнт має зважати, що ціна, оголошена в оферті з прив'язкою до розміру татуювання, може змінюватись в залежності від складності малюнку та кількості використовуваних кольорових пігментів.

Розглядаючи договори в залежності від суб'єкта, який наділений правом вимагати виконання укладеного сторонами договору — договір на користь контрагентів чи на користь третіх осіб — досліджуваний договір слід віднести до договорів першої групи, адже питання нанесення татуювання на тіло людини є особистим правом клієнта і переадресувати його іншим особам не видається логічним.

Загалом, договір про надання послуги з татуювання має врегульовуватися за загальними правилами глави 63 Цивільного Кодексу України з врахуванням особливостей послуги з татуювання, і, виходячи з положень ч. 2 ст. 901 [2], його слід визначити як домовленість двох сторін, за якою одна сторона (виконавець або майстер татуювання) зобов'язується за власним ескізом малюнку або ескізом другої сторони (замовника або клієнта) надати послугу з перенесення малюнку на шкіру замовника шляхом татуювання, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві надану послугу.

Розглянемо докладніше сторони даного договору. Виконавцем за договором про надання послуг з татуювання є фізична особа-підприємець чи юридична особа, що здійснює діяльність з надання таких послуг. При цьому, зрозуміло, що не кожен виконавець може надавати послуги з татуювання, а тільки той, що володіє необхідними знаннями, вміннями чи кваліфікацією. Проте, аналізуючи дані послуги та практику їх надання в Україні, важко встановити якими ж знаннями чи кваліфікацією має володіти дана особа. Класифікатор професій України не містить згадок про таких фахівців, не

знайдено і вимог до такої посади, що свідчить про те, що держава, оминаючи в правовому регулюванні таку діяльність, не встановлює мінімальні компетентності до виконавців послуги, що є абсолютно неправильним. Згадаємо хоча б про те, що дана послуга має безпосередній вплив на шкіру людини, і його безпечність може бути досягнута лише тоді, коли особа володіє необхідними знаннями з анатомії, правил здійснення місцевої анестезії, розрізняє асептики та антисептики, вміє запобігати розвитку алергічних реакцій і т.д. Тобто, дана особа має мати медичну кваліфікацію, а не лише пройти курси майстрів татуажу. На практиці ж, єдиною вимогою до осіб, що надають послуги з татуювання, є вимога про необхідність проходження такими особами профілактичних медичних оглядів [3]. В той час, як в таких країнах як Франція, Нідерланди, Фінляндія є державний контроль за процесами татуажу, який передбачає вимоги до медичної кваліфікації персоналу, якості чорнил, що використовуються для тату, необхідність вакцинації проти гепатиту В та ведення обліку ускладнень [4, с. 60]. Отже, задля безпечності надання такої послуги та з метою збереження здоров'я клієнтів-споживачів послуги татуювання, необхідно на законодавчому рівні встановити чіткі вимоги до осіб, що можуть займатися такою діяльністю.

Що ж стосується замовника, тобто клієнта такої послуги — то ним може бути лише фізична особа, що володіє повною цивільною дієздатністю, адже татуювання — це процедура, що залишить відбиток на все життя на тілі людини, і тому відноситись до неї треба з розумінням всіх можливих (соціальних, медичних) наслідків такої процедури. Проте реалії сьогодення та судова практика свідчить про те, що такі послуги отримують не тільки повнолітні особи, а й неповнолітні. Звичайно, за правилами Цивільного Кодексу України, такий договір може бути укладений зі згоди батьків чи інших законних представників, але на практиці майстри татуювання такої згоди не вимагають. Яскравим прикладом такої ситуації є судове рішення у справі за позовом батька неповнолітнього до майстра татуювання про відшкодування збитків за нанесене татуювання (справа № 520/16059/15-ц). За обставинами справи, татуювання було нанесено неповнолітньому без належно підтвердженої згоди батьків, через що ними і вимагаються кошти за нанесене татуювання, необхідні кошти для лазерного видалення такого татуювання та моральна шкода. Судом не заперечується, що такий правочин вчинений за межами цивільної правоздатності неповнолітнього, але через недотримання положень ст. 221-222 Цивільного Кодексу України батьками неповнолітнього шкода відшкодуванню не підлягала [5].

Аналіз даних договірних правовідносин свідчить і про особливість предмету даного договору, тобто послуги з татуювання. Татуювання — це процес нанесення перманентного (стійкого) малюнка на тіло, методом місцевого травмування шкірного покриву з внесенням до підшкірної клітковини кольорового пігменту. Травмування шкіри полягає у ін'єкціях фарби до підшкірної клітковини. Згідно з Галузевим класифікатором «Класифікація послуг і продукції у сфері побутового обслуговування» послуги з татуювання відносяться до побутових та відображені в ньому під

кодом 01.180.79 [6]. В свою чергу, за Державним класифікатором продукції та послуг — послуга з татуювання відноситься до коду 93.05.10 «Послуги індивідуальні, інші» [7], а за Державним класифікатором видів економічної діяльності — до коду 96.09 «Інші послуги» [8]. При цьому, в Державному класифікаторі видів економічної діяльності в класі 86.22 виділено клас «Спеціалізована медична практика», що передбачає медичне консультування та лікування у сфері спеціальної медицини лікарями-спеціалістами та хірургами [8]. Відповідно, до медичних послуг відносяться процедури, пов'язані з введенням речовин в порожнину організму різними способами (ін'єкційно, природними шляхами, тощо), що передбачають пошкодження шкірного покриву і слизової оболонки, а також вимагають застосування медичного обладнання та інструментів. Така діяльність здійснюється лише на підставі ліцензії та особами, що мають відповідну освіту. Таким чином, видається дивним, чому ін'єкції фарби та пошкодження шкірного покриву, що по суті є татуюванням, відноситься до послуг, що є побутовими. Особливо, якщо зважати на те, що послуга з видалення татуювання вважається саме медичною послугою, а не побутовою. Можна, звичайно, зауважити, що медична послуга спрямована в першу чергу на покращення здоров'я пацієнта, проте знову ж таки — цей аргумент важко вкладається в медичну послугу з видалення татуювання чи послуги з пірсингу.

Процедурі нанесення татуювання має передувати домовленість сторін про місце розташування малюнку (частина тіла), його розмір, кольорову гамму і визначення самого ескізу малюнку, вимоги до інструментів та пігментів, метод нанесення татуювання (машинний або ручний), санітарні вимоги до нанесення татуювання тощо. Що стосується ескізу майбутнього татуювання, то щодо нього також можуть бути встановлені особливості його виконання — тобто хто має виготовити ескіз малюнку, в які строки і на якому носії.

В аспекті розглядуваного договору важливим є і визначення якості. У юридичній літературі зазначають, що якість виконаної роботи — одна з істотних умов договору про надання послуг, а також, що якість послуги — найважливіша характеристика предмету договору. В даному аспекті, слід погодитися з точкою зору О.В. Мірошникова, який зазначає, що категорія якості наданої послуги важко піддається правовому регулюванню в силу не уречевленого її змісту [9, с. 58]. Так і норми ЦК України не встановлюють поняття якості наданої послуги. Проте, виходячи із суті самих правовідносин з надання послуг, слід все ж таки встановити яку послугу слід вважати наданою якісно. Особливістю правовідносин з надання послуг є те, що результат даних дій виконавця залежить не тільки від його особи, а від клієнта. У випадку з досліджуваним договором про надання послуг з татуювання — це твердження є беззаперечним, адже від догляду за татуюванням залежить його зовнішній вигляд надалі — тобто розпливчатість країв контуру малюнку, втрата кольору пігментами — все це наслідки неналежного догляду за нанесеним татуюванням. В той же час, зрозуміло, що і сам виконавець має гарантувати належний результат наданої послуги —

відповідність малюнку татуювання ескізу, що нанесений з дотриманням вимог щодо безпечності наданої послуги.

Господарським кодексом України передбачено таке явище як сертифікацію послуг, що розуміється як підтвердження відповідності послуг вимогам стандартів (ч. 4 ст. 15) [10]. Законодавство України передбачає наявність численних державних стандартів, що встановлюють єдині вимоги до надання певного виду послуг та дозволяють контролювати процедуру її надання на різних етапах, проте послуга з нанесення татуювання такого стандарту не має. В той же час, Законом України «Про захист прав споживачів» встановлено, що споживач має право на належну якість робіт, товарів та послуг, торговельного та іншого видів обслуговування (ст. 3). Також положеннями даного закону передбачено, що продавець (виробник, виконавець) зобов'язаний передати споживачеві товар (роботу, послугу), який за якістю відповідає вимогам нормативних документів, умовам договору а також інформації про товар (роботу, послугу), що надається продавцем (виробником, виконавцем) [11]. Оскільки, послуга — це діяльність (або процес), то виходячи з вищевикладеного, якість послуги з татуювання має визначатися як відповідність діяльності майстра з татуювання суті послуги, спрямованість її на задоволення потреб споживача, що здійснюється з дотриманням належних заходів безпеки. Дії замовника, що потягнули за собою погіршення загального вигляду малюнку татуювання, в той же час не можуть впливати на якість наданої послуги.

Висновки. Отже, проведений аналіз цивільно-правової характеристики договору про надання послуг з татуювання дозволяє зробити наступні висновки:

1. Договір про надання послуг з татуювання слід віднести до двосторонніх, консенсуальних та оплатних договорів, що укладається на користь сторін договору. Правове регулювання умов укладання даного договору здійснюється за загальними правилами для договорів про послуги, визначені Цивільним Кодексом України з врахуванням особливостей предмету договору.

2. Договір про надання послуг з татуювання слід визначити як домовленість двох сторін, за якою одна сторона (виконавець або майстер татуювання) зобов'язується за власним ескізом малюнку або ескізом другої сторони (замовника або клієнта) надати послугу з перенесення малюнку на шкіру замовника шляхом татуювання, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві надану послугу.

3. Відсутність правового регулювання діяльності з надання послуг татуювання не сприяє ефективному захисту прав та інтересів сторін даного договору, а тому виникає необхідність нормативно-правового врегулювання статусу виконавця договору (встановлення вимоги до медичної освіти виконавця, ліцензування діяльності з надання таких послуг) .

4. Істотними умовами даного договору є умова про предмет та якість наданої послуги. Предмет даного договору становить собою специфічна послуга, що має значний вплив на шкіру клієнта, а тому виникає необхідність

відносити таку послугу до категорії медичних. В свою чергу якість наданої послуги слід визначити як відповідність діяльності майстра з татуювання суті послуги, спрямованість її на задоволення потреб споживача, що здійснюється з дотриманням належних заходів безпеки

Література:

1. Романец Ю. В. Система договорів в гражданском праве России / Ю. В. Романец. — М. : Юристь, 2001. — 496 с.
2. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 року № 559 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2001-%D0%BF>
4. Скрипникова Я. С. Нанесення татуювання підлітками як можлива медична та педагогічна проблема / Я. С. Скрипникова, О. Г. Іванько, Н. В. Кизима // Міжнародний журнал педіатрії, акушерства та гінекології — 2017. — Липень/Вересень, Том 11, № 3. — С. 59–60.
5. Рішення Київського районного суду м. Одеси від 25.02.2016 р. № 520/16059/15-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
6. Про затвердження галузевого класифікатора «Класифікація послуг і продукції у сфері побутового обслуговування»: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 19.02.2002 № 51 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN3835.html.
7. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016:2010: Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v457a609-10>.
8. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>.
9. Утехін І. Б. Якість послуг за договором у цивільному праві / І. Б. Утехін // Університетські наукові записки, — 2010. — № 4(36). — С. 57–62.
10. Господарський Кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

References:

1. Romanecz Yu.V. Sy`stema dogovorov v grazhdanskom prave Rossy`y` / Yu.V. Romanecz//M.: Yury`st`, 2001. — 496 s.
2. Cy`vil`ny`j Kodeks Ukrayiny`: Zakon Ukrayiny` vid 16.01.2003 # 435-IV//[Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Pro zatverdzhennya pereliku profesij, vy`robnny`cztv ta organizacij, pracivny`ky` yaky`x pidlyagayut` obov`yazkovy`m profilakty`chny`m medy`chny`m oglyadam, poryadku provedennya cy`x oglyadiv ta vy`dachi osoby`sty`x medy`chny`x kny`zhok: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 23.05.2001 r № 559 //[Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2001-%D0%BF>
4. Skry`pny`kova Ya.S., Ivan`ko O.G., Ky`zy`ma N.V. Nanesennya tatuyuvannya pidlitkamy` yak mozhly`va medy`chna ta pedagogichna problema / Ya.S. Skry`pny`kova, O.G. Ivan`ko, N.V. Ky`zy`ma // Mizhnarodny`j zhurnal pediatriyi, akusherstva ta ginekologiyi — 2017. — Ly`pen`/Veresen`, Tom 11, № 3. — S. C. 59-60.
5. Rishennya Ky`yivs`kogo rajonnogo sudu m. Odesy` vid 25.02.2016 r. # 520/16059/15-cz // Yedy`ny`j derzhavny`j reyestr sudovy`x rishen`//[Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
6. Pro zatverdzhennya galuzevogo klasy`fikatora «Klasy`fikaciya poslug i produkciyi u sferi pobutovogo obslugovuvannya»: Nakaz Ministerstva ekonomiky` ta z py`tan` yevropejs`koyi integraciyi Ukrayiny` vid 19.02.2002 № 51 //[Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN3835.html.
7. Derzhavny`j klasy`fikator produkciyi ta poslug DK 016:2010: Nakaz Derzhspozhy`vstandartu Ukrayiny` vid 11.10.2010 r. № 457 // [Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v457a609-10>.
8. Nacional`ny`j klasy`fikator Ukrayiny`. Klasy`fikaciya vy`div ekonomichnoyi diyal`nosti DK 009:2010: Nakaz Derzhspozhy`vstandartu Ukrayiny` vid 11.10.2010 r. № 457 // [Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>.
9. Utyexin I.B. Yakist` poslug za dogovorom u cy`vil`nomu pravi / I.B. Utyexin//Universy`tets`ki naukovy` zapy`sky`, — 2010. — № 4(36). — S. 57-62
10. Gospodars`ky`j Kodeks Ukrayiny`: Zakon Ukrayiny` vid 16.01.2003 r. № 436-IV // [Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Pro zaxy`st prav spozhy`vachiv: Zakon Ukrayiny` vid 12.05.1991 r. # 1023-XII // [Elektronny`j resurs] — Rezhy`m dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.